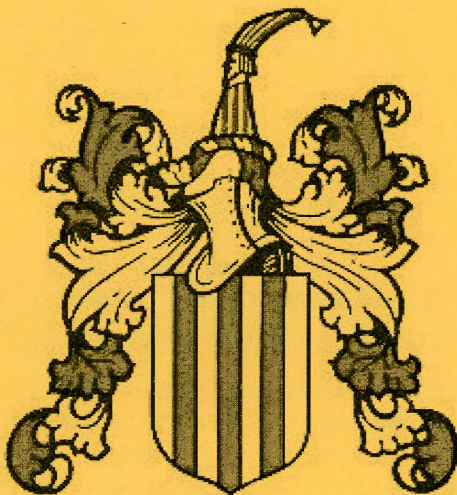

KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM VZW

Driemaandelijks: april-mei-juni 2011
Jaargang 19 nummer 106

Heemtenberg

Verantwoordelijke uitgever: Kris Reymer
Mar. Auburtinlaan 61/6 – 2600 Berchem
kris.reymer@telenet.be
Afgiftekantoor: Berchem 1—P 206435

HEEMTENBERG

Driemaandelijks tijdschrift van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM VZW

Raad van bestuur:

Erevoorzitter	René Goossens
Voorzitter	Walter Gysen
Ondervoorzitter	Kris Reymer
Penningmeester	Frans Bertels
Secretaris	Paul Gysen

Raadsleden: Hugo Belmans, René Lamagie, Nicole Peeters,
Chris Van der Snickt

Redactie Heemtenberg: Kris Reymer, Rita Jacobs, Chris Van
der Snickt

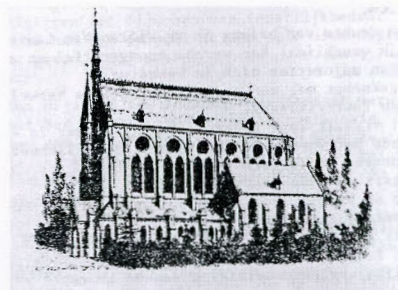
e-mail: secretariaat@heemkundeberchem.be
Internet: www.heemkundeberchem.be

Lidgelden of Steun aan onze Kring
Familiaal lidmaatschap: 10 Euro per jaar
Steunend lid: 15 Euro—Erelid: 30 Euro
Bankrekening: IBAN BE53 0680 7122 0053
ten name van Kring voor Heemkunde Berchem

ZOLDERMUSEUM "SCHALIENHOEVE"

Open elke tweede en vierde zondag van de maand
Van 14.00 tot 17.00 uur
Bezoek groepen mogelijk—aanvraag via tel. 03 230 82 90

Noot van de redactie:
Elke auteur blijft verantwoordelijk voor zijn eigen tekst

Basiliek van het H. Hart

HEEMTENBERG

Driemaandelijkse Uitgave van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM
VZW

Gesticht in mei 1962

April – mei – juni 2011

jaargang 19 nr. 106

INLEIDING

Wij openen met het Kring-Leven door de voorzitter. Wij hebben de droeve plicht om afscheid te nemen van ons bestuurslid Walter Backx en van de weduwe van Marcel Mensch: Gaby Cabay.

Het museumnieuws vindt u ook verder in dit nummer.

Enkele tijd geleden kregen wij twee foto's van de werken aan de nieuwe St. Hubertuskerk, waarop ook de bouwmeester Dhr. de Vroe op staat (links). In een brochure van +Karel Nicolai over de kerk en parochie vonden wij een tekst die er zeker bij paste, de bouw van deze kerk in volle oorlogsjaren. Je moet dit artikel maar eens lezen.

E.H. Louis De Clerck, gewezen directeur van het Stanislascollege is een figuur die vele ouderen onder ons nog hebben gekend, Hugo Lambrechts schreef er een artikel over.

Wie heeft de Kazerne van de Genie, tegenover de Patriottenstraat nog geweten? Alex Elaut maakte, op een van zijn gidswandelingen door Berchem, kennis met een man die de bollen aan de ingang hielp verwijderen. Waar zijn ze nu gebleven?

Berchem Sport in haar goede jaren "seizoen 1954/55". Weer een brokje verleden voor ons opgezocht door Jos Van der Maelen.

Een bekende figuur in Berchem was ook de brouwer van de Brij De Koninck "Mijnheer Modeste Van den Bogaert". Bij zijn overlijden maakte de Heer Wilfried Patroons zijn levensbeschrijving. Wij kregen toelating om deze tekst te publiceren, waarvoor onze dank.

Het Brouwershuis van de Twiststraat, krijgt nog een vervolg. Gaston Van Bulck schreef uitvoerig over het verleden van Berchemse koloniale die daar hun stamcafé hadden.

Onze verteller John Truyts ging op wandel door de wijk Zurenburg en schreef hier over zijn nostalgische bevindingen. Soms haalde hij zijn informatie bij vroeger verschenen boekjes over Zurenburg van A. Elaut.

Als tussendoortje krijgt u ook foto's van "Vroeger en Nu" uit het foto-archief van Chris Van der snickt.

Veel leesgenot.

Kris Reymer

HEEM – KRING – LEVEN

Het jaar 2011 is reeds drie maand oud. We zijn het laatste weekend van maart weer overgeschakeld naar het zomertijd. De dagen duren langer en de zon komt er regelmatig door. Soms hebben we nog wel koude dagen maar een beetje zonneschijn maakt veel goed. Talrijke bomen in onze straten staan in bloei en geven ons een echt lentegevoel.

Zo is het lentegevoel ook doorgedrongen in onze kring. Onze archivering is terug van start gegaan en wordt verder uitgewerkt. Ondertussen komen er documenten van onze bestuursleden bij, die zij zelf thuis op een veilige plek bewaarden, maar nu naar ons eigen archieflokaal konden worden overgebracht. We werken ook eveneens aan lijsten die we kregen van de stadsdiensten van graven die zich bevinden in perken die moeten ontruimd worden op ons kerkhof en die van personen zijn die een zekere rol speelden in de Berchemse geschiedenis. Hiervoor moet onze kring advies uitbrengen welke graven nog behouden moeten worden en welke niet. We missen hier vooral Luc Van Hees die als lid van het 't Grafzerkje hier wel op zijn plaats was. Spijtig genoeg verloren we door zijn overlijden een verdienstelijk bestuurslid.

Ook dit jaar ontviel ons veel te vroeg Walter Backx. We wijden in dit nummer een speciaal artikel aan hem.

Ons ledenblad Heemtenberg is aan nummer 106 geraakt. Ook hier weer interessante artikels naar ieders wens. Spijtig genoeg zijn we door allerlei omstandigheden moeten terugvallen op vier nummers per jaar i.p.v. zes nummers. Het opvragen van de lidgelden werden dan weer verschoven naar het einde van het jaar terwijl het vroeger rond de zomerperiode werd opgevraagd.

Verschillende trouwe leden betaalden reeds hun bijdrage. Anderen nog niet, misschien vergeten of tijdelijk op zij gelegd. Zij ontvangen nog een herinnering om toch nog te betalen.

Op 7 mei 2011 houden we onze algemene ledenvergadering in huize "Berchem" hoek Grote Steenweg/Driekoningenstraat. Een inschrijvingsformulier ontvangt u als bijlage in dit nummer.

In september 2011 nemen we deel aan "Berchem Bruist" en later in deze maand plannen we nog een bezoek aan een naburig museum. Hierover leest u meer in ons volgend nummer.

Ondertussen ijveren onze krantenknippers voort om de Berchemse geschiedenis op punt te houden. Momenteel vinden we artikels over Berchem in Gazet van Antwerpen en De Standaard. Vermits de Standaard weinig plaatselijk nieuws geeft doe ik een oproep om ook andere kranten, week- en reclamebladen te doorbladeren en Berchemse nieuwtjes uit te knippen. We zoeken hiervoor nog vrijwilligers die andere kranten dan de

bovenvermelde lezen. Zo kunnen we een recente Berchemse geschiedenis aanleggen die voor onze nakomelingen van groot belang kan zijn.

We zoeken eveneens nog versterking om werkploegen te vormen voor allerlei werkjes. Er zijn mogelijk wel geïnteresseerden die wel wat vrije tijd willen opofferen, maar daarom niet graag in een bestuur zetelen of een functie willen opnemen. Wij kunnen zorgen voor thuiswerk. Intypen in een computer of laptop en andere zaken. We heten deze helpers van harte welkom.

Walter Gysen – voorzitter.

Wij vroegen in het vorige nummer wie wist wat er verkocht werd in het hoekhuis van de Driekoningenstr. en de Grote Steenweg. Verschillende leden wisten ons te vertellen dat het een kleergoedwinkel was, later werden er fonoplaten verkocht. Maar veel vroeger zou het een drankwinkel van de Fam. Vloeberghs geweest zijn.

In Memoriam

Wij vernamen het overlijden van Mevrouw Gaby Cabay.

Geboren te Berchem op 9 juni 1921 en op 13 januari 2011 overleden.

In leven was zij de echtgenote van Marcel Mensch, die jarenlang onderzitter van de onze Kring voor Heemkunde was.

Zij heeft Marcel steeds bijgestaan in zijn taak voor de Heemkring. Ook heeft zij regelmatig onze kuisploeg van het museum komen versterken.

In de turnkring voor juffrouwen "Amicitia (onder voorzitterschap van Mevrouw + Louise Marck), gaf zij jarenlang turnopleiding aan de leden. Van beroep was zij hoedenmaakster en handig als zij was met naald en draad heeft zij ook een St. Nikolaaskostuum gemaakt dat door verschillende verenigingen dankbaar gebruikt werd. Jaren geleden heeft zij het aan ons museum geschonken.

In Memoriam

Walter Backx

14 april 1943 – 1 maart 2011

Op 1 maart 2011 overleed ons bestuurslid Walter Backx na een langdurige ziekte. Tot ons spijt moeten we nu nogmaals een artikel wijden aan een zeer verdienstelijk lid van onze raad van bestuur. We hadden hem liever in de bloemetjes gezet tijdens zijn leven. Maar het spreekwoord “de mens wikt en God beschikt” is nog steeds van toepassing.

Ik leerde Walter kennen in de beginjaren zestig toen we samen leider waren in de Chiro Sint-Willibrordus in de Willem van Laarstraat. Tijdens een gezamenlijk spel met de Chiro van de Sint-Theresiaparochie, waar Walter mee in de leiding stond, gaf hij aan leider Rik Blom te kennen dat hij liever zou overkomen naar Sint-Willibrordus. Voor ons was hij welkom en bijna onmiddellijk drukte Walter zijn stempel op onze groep. Hij bracht het vendelzwaaien mee. Daar was hij sterk in. Maar één vendelzwaaiër was toch een beetje weinig. Door zijn optreden kregen verschillende kerels en oud-kerels het te pakken en was hij weldra lesgever. Stokken met loden bollen werden gemaakt en moeders stikten vlaggen naar verschillende ontwerpen. Weldra hadden we een vijftal vendelzwaaiers die achter de tachtig man tellende muziekkapel hun kunsten uitoefenden. Dat was echt de gloriejaren van Chiro Sint-Willibrordus die hun 200ste lid konden verwelkomen.

Na mijn ontslag als leider begon ik aan mijn loopbaan bij het gemeentebestuur van Berchem. Ook Walter vond daar zijn weg als politieagent. Hij werd zelfs kwartieragent in zijn eigen wijk.

Later kwamen we mekaar terug tegen in de kon. Harmonie “De Vriendenkring” Berchem. Ik als voorzitter en hij als spelend lid op de pupiter trombone. Later werd Walter opgenomen in het bestuur en zijn laatste functie hierin was ondervoorzitter.

In de Kring voor Heemkunde Berchem deden we meermaals beroep op Walter omdat zijn eigenlijk beroep houtbewerking was. Hij maakte voor ons verschillende toonkasten om onze verzameling religieuze voorwerpen in onder te brengen. Hij was dan ook de geschikte man om ons bestuur te vervullen. Laatst nam hij de verantwoordelijkheid voor de uitgave van ons ledenblad op zich. Ook bij de installatie van de kasten in ons archieflokaal was hij de ploegbaas en gaf de nodige onderrichtingen. Zijn gebrek aan de nodige adem speelde hem soms wel parten.

Walter was altijd en op alle gebied zeer punctueel. Steeds op tijd en meestal te vroeg aanwezig op de vergaderingen. Bij mijn weten heb ik hem nooit te laat zien komen. Ook bereidwillig voor menig werkje.

Kon hij de laatste jaren het zware werk niet meer aan, dan bleef zijn liefde voor houtbewerking bestaan. Zijn hobby bestond erin om het hout met een figuurzaag zo te bewerken dat er echte kunstwerken ontstonden. Zo ontwierp hij een maquette van de Eiffeltoren en één van zijn laatste werken was de Sint-Willibrorduskerk die op menige tentoonstelling te vinden was.

Door het veel te vroeg heengaan van Walter Backx verloor onze kring een zeer verdienstelijk lid en trouwe medewerker. We bieden hierbij zijn echtgenote Ria en zijn familie onze oprechte deelneming aan.

Wij zullen Walter Backx nog lang herinneren.

Walter Gysen
Voorzitter

100 jaar ST. HUBERTUSKERK

Uit het archief van +Karel Nicolaï

Enkele tijd geleden kregen wij een paar foto's van de opbouw van de kerk en toen gingen wij opzoek naar wat informatie over de bouw van de nieuwe kerk van St. Hubertus parochie. En in het archief vonden we de brochure Kerk en parochie St. Hubertus van +Karel Nicolaï uit 1991.

De start voor de nieuwe kerk is meer dan 100 jaar geleden gegeven.

Op verzoek van het bisdom wordt besloten tot het bouwen van een nieuwe kerk. Op 6 december 1909 wordt Jan De Vroey uit Berchem als bouwmeester aangesteld, met als toezichter gemeentearchitect De Roeck.

Op 9 december 1909 is er een officiële vergadering op de pastorie (pas gebouwd in 1908 en betrokken in juni door de toenmalige pastoor Tilemans) De burgemeester belooft dat de gemeente de grond zal schenken (de gronden waren vroeger eigendom van de Heer Spillaerd van het "Pluimhof" en door de gemeente aangekocht in 1900) en voor ¼ zal tussen komen in

de kosten voor het gebouw, 100.000 Bfr.

Op 28 oktober 1910 keurt het bisdom het bouwplan goed, mits enkele bemerkingen. Op 28 november brengt Kan.Laenen, secretaris van de commissie van het Bisdom, een bezoek ter bezichtiging van de grond, daarbij zijn ook de pastoor, de burgemeester en de architect aanwezig.

Op 10 december 1910 volgt de goedkeuring door de Koninklijke commissie van Brussel, mits een kleine verandering aan de toren.

Op 7 januari 1911 vraagt het gemeentebestuur machtiging om de grond te verkopen tegen de prijs van 67 Bfr./m². De grond is 2662,80m² groot en de prijs bedraagt 178.608,60 Bfr. Dat wordt goedgekeurd door de Bestendige

Deputatie op 23 juni 1911 en door de Kon. Commissie van Brussel op 21 december 1911. Een Kon. Besluit van 4 maart 1912 (staatsblad vrijdag 22.3.1912) machtigt: 1° den gemeenteraad van Berchem tot het vervreemden van een grond, 2° de kerkfabriek van St. Hubertus tot het aankopen van bedoelden grond.

Nu wordt vastgesteld hoe de kerk zal betaald worden: ¼ door de Staat, met maximum 100.000 Bfr. hetzelfde bedrag door de provincie, ¼ door de gemeente, doch de waarde van de grond zal als meerdere toelage geschonken worden. De kerkfabriek staat in voor de overige kosten, te dekken door middel van een lening en bijzondere inzamelingen.

In mei 1912 volgt de toelating van de gouverneur tot aanbesteding van de nieuwe kerk. Er waren 7 mededingers, gaande van 447.490 Bfr. Tot 600.120 Bfr. Op 31 juli keurt de kerkfabriek het aanbod van de laagste bieder goed. De firma 'De Boosserie' uit Kortrijk zal de kerk bouwen.

Op 15 augustus 1912 volgt de goedkeuring door de gemeenteraden op 9 augustus 1912 doet de 'Bestendige Deputatie' hetzelfde. Een Kon. Besluit van 9 september 1912 zet het licht op groen voor de aanvang van de werken. Op 16 september 1912 beginnen de graafwerken, zodat pastoor Tilemans de eerste steen kan leggen op 16 oktober 1912.

(Aan al deze data kun je zien dat alles vroeger dus wel sneller ging.)

De werken vorderen snel en op 23 februari 1914 wordt het kruis op de voorgevel geplaatst. Op 30 juni 1914 wordt het plaatsen van het kruis met haan, op de toren aanbesteed en gegund aan de smid Gowie uit de Boomgaardstraat tegen 670 Bfr. Het vergulden van de haan en de bol kostte 150 Bfr. En op 15 juli 1914 wordt het kruis op de toren geplaatst. De haan volgt op 20 juli. Eens op zijn plaats wordt hij 'gedoopt' door een

Op 14 augustus 1914 breekt dan de 'Eerste Wereldoorlog' uit. De werken worden stilgelegd, maar toch zal de toren verder afgewerkt worden. Bij de beschieting van de stad in oktober '14 stopt ook dat werk.

Een bom op de pastorie richt voor 6 à 7000 Bfr. schade aan. Ook valt een bom in de flanken van de kruisbeuk, herstelling is nodig.

In januari 1915 begint men langzaam aan het afwerken van de toren en op einde april is deze voltooid. Aan het overige van de kerk werkt men traag verder (het is wel oorlog hé) tot in augustus 1915 de werken op grote schaal hernomen worden.

Op 2 september 1915 is er een ongeval. Jan Van den Einde, een metser wonende in de Hogeweg te Berchem, valt van een stelling en overlijdt na enkele ogenblikken. Het enige ernstig ongeval. Tegen het einde van het jaar is reeds een groot deel van de plafonnering klaar.

En alhoewel nog niet volledig afgewerkt, wordt op 30 juni 1916, op het feest van het H.Hart, de kerk ingezegend door Mgr. Roucourt en de eerste Mis opgedragen door Pastoor Tilemans. 's Avonds werd een treffend gelegenheidssermoen gehouden door E.P. Rutten, Rector van de Jezuïeten van Antwerpen, gevolgd door een plechtig Lof en te Deum.

Geestelijke en Burgerlijke overheden waren aanwezig, maar gezien de oorlogsomstandigheden moest men zich bij de kerkelijke plechtigheid houden.

In het "Verslag over den burgerlijken toestand en de Gemeentezaken van Berchem" dienstjaar 1916 lezen we hierover:

"Tenslotte weze opgemerkt dat de ruime en prachtige kerk aan eenieders verlangen voldoet en de algemene goedkeuring wegdraagt, hetgeen tot eer en voldoening strekt van de kerkfabriek en de openbare besturen die tot het oprichten der kerk hebben bijgedragen en van de bouwmeester en den aannemer."

De werken worden nu met grote vaart voortgezet. In november worden zeventien glasramen geplaatst. Op 9 november begon men

met de bouw van de vergaderzaal rechts naast de kerk. Op 24 april 1918 volgt de goedkeuring van de bepaalde aanneming van de kerk, welke door de Bestendige Deputatie bevestigd wordt op 10 mei 1918.

Daarna wordt het hoofdaltaar geplaatst: kosten 38200.47 Bfr. (die 47 centiemen komen uit de rekening van de metser). Volgende keer de plechtige wijding van de kerk.

*****

E.H. L. DE CLERCK van het SINT-STANISLASCOLLEGE

Hugo Lambrechts-Augustijns

In een vorig artikel schreven we reeds dat het bestuderen van persoonlijke documentjes interessant kan zijn (Heemtenberg, nr. 104, pp. 10-13). Zo stuurde Roger Reusen een mooie nieuwjaarskaart naar de directeur van het college waar hij vroeger studeerde. De kaart werd in Mechelen afgestempeld op 23 december 1947.

De geadresseerde was E.H. Louis De Clerck, die geboren werd te Brasschaat op 14 november 1899 als zoon van Constant De Clerck en Joanna Elisabeth Vinck. Hij werd priester gewijd te Mechelen in 1923. In zijn carrière was hij eerst een jaar priester-leraar te Hoogstraten, in 1927-28, vervolgens priester-leraar in het Sint-Stanislascollege te Berchem, van 1928 tot 1934, om er directeur te worden van 1934 tot 1948.¹ Hij is dus directeur geweest in de moeilijke periode van de Tweede Wereldoorlog.

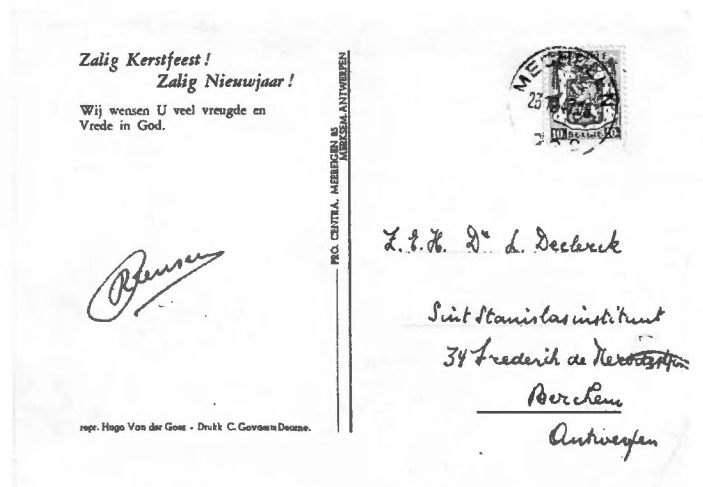
Figuur 1 – E.H. Louis De Clerck

¹ *Sint-Stanislascollege. Brochure bij het honderjarig bestaan*, Berchem, 2003, p. 22.

Hij werd pastoor van de Sint-Antoniusparochie op de Paardenmarkt in 1948 en overleed in Brasschaat op 23 december 1953.

De afzender van de kaart was Roger Reusen, die geboren werd te Berchem op 1 maart 1928, als zoon van Frans Reusen en Adrienne Heylen. Zijn vader was bediende-schrijver en het gezin woonde in de Uitbreidingsstraat toen Roger school liep in het Sint-Stanislascollege.

Hij kwam van de Belgiëlei, toen hij in september 1935 in het college ingeschreven werd en verliet de school in 1946. Gezien de afstempeling van de kaart in 1947, zal Roger direct na zijn Berchemse studies naar het seminarie van Mechelen verhuisd zijn.

Figuur 2 – Nieuwjaarskaartje aan E.H. L. De Clerck

verzameling HLA

Roger Reusen werd priester gewijd op 20 juli 1952 en werd kort daarop, in 1953, priester-leraar in het Sint-Jan Berchmanscollege. Vervolgens werd hij directeur van in het Sint-Jozefinstituut te Schoten, een functie die hij vervulde van 10 april 1967 tot 31 augustus 1993.

Roger was actief in de inrichtende machten van het bisdom Antwerpen tot 16 juni 2003.

Hij was jarenlang lid van de cultuurraad in Schoten en werkzaam in het 11 juli-comité aldaar. Hij heeft een grote rol gespeeld in de uitbouw van het katholiek onderwijs te Schoten. Hij deed de H. Mis in de vroegere materniteit in de Verbertstraat (Schoten) en daarna in de kapel van het rust-en-verzorgingstehuis Verbert-Verrijdt. Hij overleed plots thuis einde juni 2005.

Ik dank Philippe Huijghebaert, algemeen directeur Sint-Willebrord-Heilige Familie te Berchem, en E.H. Flor Stes, pastoor Sint-Cordulla te Schoten, voor hun bereidwillige medewerking.

De BOLLEN van de Genie-kazerne te Berchem

Door Alex Elaut

Bij één van de laatste winterwandelingen in Oud-Berchem vertelde een man dat hij nog meegeholpen heeft aan de afbraak van de ingangen van de kazerne aan de Patriottenstraat. (Zijn naam Hugo Vereecken.)

Zijn ouders hadden een stovenwinkel op de hoek van de Vredestraat en de Willem Van Laarstraat. Het materiaal uit hun smidse was afkomstig van een oude smidse die gelegen was aan de St-Willibrorduskerk. (H.Hartstraat)

Nu de man werkte in de jaren zestig bij Mercedes-Benz aan de Plantin-Moretuslei. De directeur vroeg hem om mee te helpen om de arduinen bollen die links en rechts van de ingang van de kazerne stonden, mee te helpen afbreken.

Hij kon ze gebruiken aan de oprit van zijn villa in Tervuren

Dus na de leeuwenkoppen bestaan ook nog de twee arduinen bollen ergens ten velde. De foto zou rond 1962 getrokken zijn.

Dit is Heemkunde op zijn best.!

Met dank aan de Heer Hugo Vereecken voor zijn verhaal.

BERCHEM SPORT 1954 – 1957 : DE PLOEG VAN DE TOEKOMST ?

Door Jos Vandermaelen

Seizoen 1954-1955

Om meer stootkracht in de aanval te krijgen werd voor het seizoen **1954-1955** en weer in de Rupelstreek Lomme Everaert van Terhagen aangekocht. Na enkele matches bleek echter dat hij, oneerbiedig en in voetbaljargon uitgedrukt, maar één voet had, m.a.w. Lomme vermeed angstvallig zijn rechtervoet te gebruiken. Qua aanspeelbaarheid vergde dat in het begin wel wat aanpassing van zijn ploegmaats.

Typeploeg :

keeper : Leysen Louis

backs en stopper : De Mondt Maurice / Van de Ven Pierre / Dries Marcel

halfbacks : Mersie Jos / De Groote Oscar

binnenspelers : Dams Charles / Everaert Lomme

buitenspelers en midvoor : Van Damme Ward / Schellens Frans / Vercammen John.

Na vijf matches stond Berchem in elk geval ongeslagen eerste ex aequo met Tilleur, waar het de week daarna op 17 oktober naartoe moest. Deze wedstrijd, waarin Leo Goris als rechtsbinnen debuteerde, had de grote massa gelokt. Berchem hield knap stand en bracht een 1-1-gelijkspel mee uit Luik. Op 31 oktober kwam de eerste zware test met de verplaatsing naar Anderlecht. Weer werd het 1-1 en volgens het krantencommentaar speelden de geel-zwarten beter dan de kampioenen.

Op 7 november stond de thuisderby tegen Beerschot op het programma. Het stortregende bijna de hele match, wat het voor de toeschouwers minder aangenaam maakte, maar in de kaart speelde van de twee technisch sterke ploegen. De gastheren beheersten het eerste halfuur hun stadsgenoten in alle lijnen en distilleerden daaruit ook twee voltreffers van puik gehalte : even na het kwartier werd een schuine voorzet van rechtsbuiten François Loos door Frans Schellens keurig binnengekopt en elf minuten later deponeerde Frans uit een gecombineerde frontaanval de bal tegenvoets voorbij de Beerschot-keeper.

Deze door Berchem met 2-1 gewonnen wedstrijd betekende voor Frans Schellens ook de definitieve doorbraak als midvoor en hij was de eerstvolgende jaren op die plaats niet meer weg te denken; Frans beschikte over een uitstekende detente en bij een kopduel voor het doel slaagde hij er telkens in ietsje hoger te springen dan de tegenstrever. In de zondagse sportuitzending op Radio Antwerpen klonk het dat zowel geel-zwart als paars-wit zich de verworven faam van de Antwerpse voetbalschool hadden waardig getoond.

De week daarna werd het bezoek aan Standard Berchem fataal : op de negende speeldag verloor geel-zwart voor de eerste keer, maar bleef nog wel op kop. In deze match en de vijf volgende behaalde Berchem één punt, maakte één goal en kreeg er elf tegen; de ploeg zakte als een pudding ineen en verloor de vruchten van een schitterend seizoenbegin. Het moet ook gezegd dat er in die periode verschillende gekwetsten waren en daardoor kreeg Fons De Vos de kans voor de eerste keer als halfback links in het fanionelftal te spelen. Na de voorlaatste wedstrijd van de heenronde stond Berchem tiende met slechts één punt voorsprong op de voorlaatste.

Op tweede kerstdag was het Berchem-Racing Mechelen. Jos Mersie werd op de halfbackplaats vervangen door René Potters en als linksbinnen opgesteld. Dit bleek een zeer goede zet, want het nieuwe aanvalskwintet bewees zijn mogelijkheden. Tien minuten na rust kon Frans Schellens na een doelpuntloze maand eindelijk scoren en twee minuten later deed hij dat nog eens over. Deze tweede goal was als het ware symbolisch voor de generatiewissel : Bert De Hert had, na 15 jaar in de voorlijn de scepter gezwaaid te hebben, de vorige week zijn laatste match in het fanionteam gespeeld en droeg zo ongewild de fakkel over aan de jonge, beweeglijke Frans Schellens. Door die geruststellende voorsprong vlotte alles nu nog beter en de wedstrijd eindigde met een 4-0-overwinning. Ook het krantencommentaar bij het tweede doelpunt loog er niet om :

“één welgemeende hartekreet steeg van de tribunes op, zwol aan tot een minutenlange ovatie voor de locale ploeg, waarvan alle spelers elkaar gelukwensten” (Volksgazet 27/12/54).

Het jaar 1955 begon met vijf opeenvolgende draws, totdat begin februari de winter roet in 't eten kwam gooien en de competitie een maand onderbrak. Op 6 maart onder een prille lentezon trokken de voetbalhongerige fans in dichte drommen naar het Beerschot-stadion in de hoop een herhaling te krijgen van de prachtwedstrijd uit de heenronde. Dat werd het inderdaad, maar alleen langs bezoekerskant, want nadat vijf minuten na rust Beerschot de 1-1-gelijkmaker had gescoord, hadden de paarsen ook hun laatste woord gezegd. Verre van zich te laten ontmoedigen, wierpen de geel-zwarten zich nu pas voorgoed in een vuurwerk van aanvalsacties, die stelselmatig werden doorgevoerd en waarin de vijf voorspelers en Oscar De Groote zich bijzonder onderscheidden. Geen overhaasting, geen onstuimigheid, maar kalme “copybook”-aanvallen, die de Beerschot-verdediging letterlijk overbluften door de precisie van uitvoering en de eenvoud waarmee ze regelmatig in doelpunten werden omgezet.

Aan de 57e minuut bij een prachtaanval van de bezoekers lanceerde Charles Dams John Vercammen die van op zijn vleugelplaats schuin voorbij de uitgelopen Beerschot-keeper knalde.

Berchem, nu volkomen heer en meester, betrok haar hele ploeg in het aanvalsspel. Met brede vleugelveranderingen en snedige combinaties werd de bestorming gevoerd en zeven minuten later op een door Frans

Schellens gegeven corner plaatste Ward Van Damme kalm het hoofd onder de bal : 1-3.

Aan de 70e minuut drong Berchem langs Lomme Everaert en John Vercammen aan en ook Oscar De Groote zat volledig mee in offensief. Hij centerde ten slotte naar de vrijstaande Frans Schellens. De Beerschot-keeper liep ongepast uit en nummer vier zat al in het net.

Zeven minuten later scoorde Ward Van Damme op klassieke center van Lomme Everaert en vier minuten voor affluiten haalde Frans Schellens de bal ver op en rukte langs links naar voren. Hij zond in bij Charles Dams die met onhoudbare kanjer de 1-6-eindcijfers vastlegde.

Onder de titel "exhibitie door geel-zwart" schreef Volksgazet op 7/3/55 : *"Beerschot werd letterlijk door Berchem overklast en maakte zulke hachelijke momenten door, dat men waarlijk medelijden had kunnen hebben met de onbehendigheid van haar spelers, die doorlopend voetballes kregen. Want het is duidelijk dat Berchem niet aan succes kwam omdat alles meeviel of omdat ze over een paar elementen in een begenadigde dag beschikte. Deze overwinning is gebaseerd op soepel en degelijk ploegwerk, op rustige organisatie, zowel in aanval als in verdediging, en op een ploegmoreel dat op het hoogtepunt stond. Voor de paarsen werd het een bepaald moeilijk matcheinde : op alle gebieden gedomineerd, door het flegme van de tegenstander tegenover het eigen publiek belachelijk gemaakt, werd het voor Beerschot tenslotte een erge zaak. Onder een concert van hoongelach werd de lome paars-witte defensie overspeeld door de zelfzekere, knap combinerende bezoekers. Gaat men aan het Rooy voort op de ingeslagen weg, dan is met de prima verdediging, de halflijn en een nu ook schotlustige aanvalslijn de basis gelegd voor een beloftevolle ploeg in de nabije toekomst".*

Het mooiste compliment voor de geel-zwarten kwam van Jef Struyf, de eminente sportreporter van Radio Antwerpen, die in zijn zondags praatje opmerkte : "Berchem wekte de indruk dat voetbal gemakkelijk is". Alhoewel Berchem na deze zege in de middenmoot van het klassement bleef hangen, werd de overwinning door de aanhangers van geel-zwart gevierd alsof het de titel veroverd had : het in hun ogen snobistische en elitaire Beerschot dat door het nederige en miskende Berchem zonder pardon van de kaart was geveegd.

De volgende week kwam Standard op bezoek met vier internationals in de voorlijn, maar de Berchem-verdediging hield stand. Een 2-2-gelijkspel was het logisch resultaat van deze confrontatie tussen de twee in vorm zijnde ploegen. Ondertussen was door een nieuwe antiklerikale onderwijswet de schoolstrijd losgebarsten en voor het weekend van 26 maart plande men een mars op Brussel. Hoewel deze manifestatie naderhand door de linkse pers tegen beter weten in geminimaliseerd werd, waren toch duizenden betogers naar de hoofdstad getrokken, samen met Berchem dat in het Dudenpark Union met 0-1 versloeg.

De rust in het land was grotendeels teruggekeerd als op 17 april leider Anderlecht naar het Rooi afzakte. In het uitverkochte stadion heerste een

enthousiaste sfeer onder de massa. De Brusselaars scoorden al na drie minuten en toen met een 0-1-stand werd gedraaid, dachten ze reeds dat het schaap in huis was. Zeven minuten na rust maakte Ward Van Damme echter gelijk en tien minuten later zorgde Lomme Everaert voor een 2-1-voorspong. Onder een golf van aanmoedigingen probeerden de geel-zwarten de aanvallen van hun vroegere aartsrivaal op te vangen en slaagden daar ook in. Twee minuten voor het einde werd bij een ultieme Anderlecht-stormloop de bal door Marcel Dries op de doellijn weggekopt, toen Louis Leysen verslagen op de grasmat lag. Het leder werd door een andere verdediger ijlings buitengegrapt, waarna alle Berchem-spelers op slag Marcel om de hals vlogen. De scheidsrechter, die waarschijnlijk ook de Berchem-jongens de overwinning gunde, floot onmiddellijk daarna af.

De beweeglijkheid van Frans Schellens was eens te meer een van de dominerende factoren in het pittige Berchem-elftal. Deze rechtstreekse confrontatie met Jef Mermans viel weer, zoals de vorige maand met Rik Coppens tegen Beerschot, in Frans' voordeel uit en men zag in hem reeds de toekomstige midvoor van de nationale ploeg. Door deze zege klom Berchem naar de vierde plaats met zes punten achterstand op Anderlecht, zodat er voor geel-zwart nog een theoretische titelkans in zat.

Bij de derby Berchem-Antwerp twee speeldagen later waren het weer de bezoekers die na tien minuten de stand openden, maar geen enkele Berchem-aanhanger die zich daar druk over maakte. De Rooi-ploeg had immers al bewezen een ijzersterk moreel te bezitten. Aan de rust was het reeds 1-1, een kwartier voor het einde scoorde Ward Van Damme een tweede keer en zes minuten later legde Frans Schellens de 3-1-overwinning vast. *"In de tweede helft draaide het geelzwarte quintet in prachtverband en wist zijn tegenstanders met een technische show van het zuiverste gehalte te verbluffen en k.o. te zetten. Schellens bracht door zijn spelintelligentie, zijn rusteloze bewegelijkheid en zijn vernuftige spelverdeling een uitstekende prestatie"* (Volksgazet 2/5/55).

Dankzij deze zege kwam Berchem op de derde plaats op één punt van Gantoise. Leider Anderlecht stond nog altijd zes punten voor en was met nog drie te spelen matches praktisch niet meer bij te benen. Op die zwoele 1 meiavond werd in de supporterslokalen reeds luidop gedacht aan het accessit van vicekampioen en die kans was reëel met een thuismatch tegen Gantoise en twee wedstrijden tegen de Mechelse ploegen, die in de competitie niet veel meer te winnen of te verliezen hadden.

Berchem had een uitstekende terugronde achter de rug : vanaf de kantelwedstrijd tegen Racing Mechelen werd op één match na, niet meer verloren; de basis voor de prachtige resultaten van de laatste twee maanden werd alleszins gelegd met de afgetekende overwinning op Beerschot. Er waren de kalme zekerheid van de verdediging die de reputatie had de sterkste van het land te zijn, het onverpoosde zwoegwerk van de halfbacks René Potters en Oscar De Groote en de jonge voorspelers die als darte leuvelens over het terrein draafden, naar hartenlust van plaats switchten en daardoor de tegenstanders van het

kastje naar de muur speelden. Het bleek eens te meer dat een uit routiniers en jongeren samengestelde ploeg de beste waarborg is voor een homogeen en goed draaiend elftal.

De laatste drie matches werden evenveel nederlagen; in de met 1-2 tegen Gantoise verloren wedstrijd werd Berchem voor de tweede plaats uitgeschakeld en in de eindrangschikking door Standard en Union voorbijgestoken. Al bij al was de eindbalans ruimschoots positief en had geel-zwart ditmaal met succes voor de verjonging gekozen, want buiten Bert De Hert was dit ook het laatste seizoen in het eerste elftal voor de vroegere basisspelers Lucien Pieters, Staf Van Noten en François Loos. Berchem eindigde dus als eerste Antwerpse ploeg en Frans Schellens bewees met 14 goals dat hij naast technische en tactische capaciteiten ook torinstinct bezat.

Eindrangschikking :

	M	W	V	D	GV	GT	P
1. Anderlecht		30	19	8	3	75	47
5. Berchem		30	10	9	11	49	40

Topschutter :

Schellens Frans 14

Vervolg in Heemtenberg 107

MUSEUMNIEUWS

Het "Zoldermuseum" is steeds toegankelijk de tweede en vierde zondag van de maand tussen 14 en 17 uur.

Als erfgoed bewaarders van Berchem hebben wij heel wat te bieden. Wij hebben honderden foto's van Berchem uitgesteld, oude-vaandels van Berchemse verenigingen, allerlei Heemkundige voorwerpen. U zult nooit spijt hebben van een bezoek aan ons Heemkundig museum. Noteer goed de data van de volgende drie maanden en breng gerust familie of vrienden mee. Groepsbezoeken kunnen steeds afgesproken worden op tel. 03.230.82.90 en zijn steeds gratis.

Wij verwachten u op zondag 10 april
(24 april 'Pasen' zijn wij niet open.)
zondag 8 en 22 mei.en zondag 26 juni
(op12 juni 'Pinksteren' zijn wij niet open)

Berchem vroeger en nu...

Uit het archief van Chris Van der Snickt

Hoek Twiststraat (nu Walemstraat) kort na de bombardementen van oktober 1914

Hetzelfde stuk Driekoningenstraat in november 2008

Berchem vroeger en nu...

Uit het archief van Chris Van der Snickt

Hoek Driekoningenstraat en Hoge Weg
Oude foto: circa 1900-1910

Zelfde plaats – november 2008
Nieuwbouw rechts: Huize Berchem.

Afscheid van een monument in de Berchemse Brouwerswereld.

Door W. Persoons
Oud PR-man van de Brij. De Koninck

Brouwer “Mijnheer” Modeste Van den Bogaert overleden.

Verleden jaar op 1 oktober overleed in Antwerpen op 88 jarige leeftijd “Mijnheer Modeste” zoals Modeste Van den Bogaert, niet alleen bekend was bij het personeel van Brouwerij De Koninck, maar ook in de Belgische en Nederlandse brouwerswereld en zelfs tot ver over de grenzen van beide landen.

Wanneer men in de Scheldestad spreekt over “Mijnheer Modeste” dan weet iedere Sinjoor dat hiermee de patron van Brouwerij De Koninck NV of “het bolleke” wordt bedoeld.

Geboren op 18 augustus te Antwerpen, geeft hij in 1940 na het uitbreken van Wereldoorlog II, als brouwerszoon op 18 jarige leeftijd, gehoor aan de oproep van de Belgische regering om als vrijwilliger zijn land te gaan dienen en een militaire opleiding te volgen in Engeland.

Op 4 augustus 1944 ontscheept hij als full-sergeant in de brigade Piron in Arromanches om in de Duitse linies te infiltreren, de moordende Duitse batterij van Melville het zwijgen op te leggen en vervolgens de Normandische kuststeden te bevrijden.

Na een bevrijdingstocht door België en Nederland wordt Modeste in de omgeving van Thorn in Nederlands Limburg, een gemeente die onder zijn bevel werd bevrijd, zwaar gewond om na herstel in september 1945 het leger opnieuw te vervoegen. Jaarlijks wordt hij in deze gemeente als ereburger herdacht.

Onder de talrijke hoge onderscheidingen voor zijn prestaties tijdens de oorlog is hij steeds fier geweest op de overhandiging door Maarschalk Montgomery van de “Military Medal”.

Gans zijn leven zal de oorlogsperiode, waarover hij met veel animo kon vertellen, een onuitwisbare plaats innemen in zijn gedachtegoed, zover dat hij de motor wordt van de vereniging van oud-strijders. Jaarlijks wordt hij uitgenodigd om samen met staatslieden uit diverse landen rouwkransen neer te leggen op de gedenkplaatsen van de gesneuvelde makkers aan de Noord-Franse kust. Na de demobilisatie behaalt hij voor de

middenjury zijn humanioradiploma om vier jaar later aan de K.U.L. af te studeren als brouwingenieur. Na het overlijden van zijn vader Joseph in september 1949 neemt de jonge brouwer de fakkel over, om samen met Joseph Van Bauwel, zijn commerciële compagnon, de brouwerij De Koninck uit te bouwen. Het "bolleke" wordt het symbool van De Koninck tot ver over de grenzen. Voor de cafés in en rond Antwerpen is het amberkleurig bier een onmisbaar product geworden.

Waar na de oorlog de één na de andere brouwerij sluit of wordt overgenomen door een grotere broer, groeit De Koninck gestadig verder door ondermeer over de Nederlandse grens te gaan en tevens door de overname van lokale bierhandelaars.

"De Koninck" wordt de brouwerij van 't Stad.

Achter de rustieke gevels langs de Mechelsesteenweg bouwt men in 1995 een ultra-moderne brouwzaal.

Op elke feestelijke aangelegenheid wordt een bolleke geserveerd en op het Antwerpse stadhuis zorgt een vaste tapinstallatie permanent voor vers bier.

In 1981 doet zoon brouwingenieur Bernard zijn intrede in de productieafdeling van de brouwerij, de jongere zoon Dominique gelast zich vanaf 1984 met de commerciële kant.

De drankengroothandel "Brouwerij De Valk" een zusterbedrijf van de brouwerij en genaamd naar een voormalige brouwerij, verhuist in 1987 naar een ruim pand aan het industriepark in Wijnegem en behoort tot de top-drie biergroothandels van het land.

De Koninck wordt beschermer van het architectonisch erfgoed van Antwerpen door de aangekochte panden vakkundig te laten restaureren. Café "De Pelgrim" gevestigd tegenover de brouwerij vormt de pleisterplaats van menig zakenman, waarbij de mythe van de pijlpijn voor bier van de brouwerij naar het café wordt gekoesterd.

Mijnheer Modeste neemt in 2002 op 80 jarige leeftijd ontslag als afgevaardigd beheerder en wordt in die functie opgevolgd door zijn beide zonen.

Spijts alle inspanningen op de binnen- en buitenlandse markt komt de vraag naar het ambertype in een nagenoeg vrije val en loopt de omzet zienderogen achteruit.

Om de continuïteit te verzekeren dringt een samenwerking met een grote brouwerij zich op en wordt 'De Koninck' opgenomen in de groep Duvel Moortgat.

De chauvinistische Antwerpenaar is, spijts deze situatie, verheugd over het feit dat een brouwerij uit de provincie "zijn" brouwerij veilig heeft gesteld voor de toekomst.

Mijnheer Modeste heeft deze transactie nog op de voet gevolgd en er zijn goedkeuring aan gegeven voordat hij zijn strijdmakkers ging vervoegen.

Missie volbracht!

Het Brouwershuis in de Twiststraat was een trefpunt van Berchemse koloniale

Gaston Van Bulck

Deel 2

Marcel Desruelle verliet in de zomer van 1910 Berchem voor Congo. Vanuit Teneriff arriveerde een kaartje op 6 juli 1910 met zijn handtekening. Van zijn volgende kaartjes maakte hij wat meer werk. Hij schreef telkens in het Frans of het Nederlands een zinnetje.

Op 24 december 1910 kwam in Antwerpen een prentkaart aan met poststempel Lukafu 28 november 1910 en de tekst:

De 9 november 1910

Aan de familie,

Beste gelukwensen voor het jaar 1911; alsook aan de vrienden en kennissen die hun dubbeltje komen lustig drinken. Hier is geen bier, altijd wijn, maar ik heb liever een dubbeltje, nog 30 maanden zal ik nog drinken. Marcel Desruelle, adj. du chef de poste à Kikondja – Congo.

Op een kaartje uit Boma, gedateerd 14 december 1910, schreef hij ook in potlood zijn inmiddels gewijzigde functie: *Agent de la Congo Trading Compagny, Kinchassa Congo Belge.*

En verder:

Le 14.12.10

Bonne et heureuse année à tous, familles, amis et connaissances. J'attends toujours un petit mot de vous autres. A bientôt, dans 2 ans ½. Marcel Desruelle, poste de Katanga, Congo Belge.

Op 20 april 1911 schreef Marcel een kaartje naar mesdemoiselles L.A.B. Nuyts met een foto van de stoomboot Albertville en de tekst:

Ankoro, den 20 – 4 – 1911

Mejuffers,

Ik ben altijd in goede gezondheid en vermaak mij zeer goed in Midden Afrika. Ik hoop van U hetzelfde in België. Vele groeten aan de makkers. Een woordje als 't u belieft. Hartelijke groeten, Marcel Desruelle.

Op 17 maart 1912 zond hij een prentkaart met een zicht op de spoorlijn van de grote meren tussen Stanleyfalls en Pouthierville met als commentaar:

Merci beaucoup pour vos gentilles cartes. Mille amitiés. M. Desruelle.

Op twee kaartjes van 20 maart 1912 met Bangala-boys (aan Louise) en een zicht op de Congostroom (aan Anna), schreef hij:

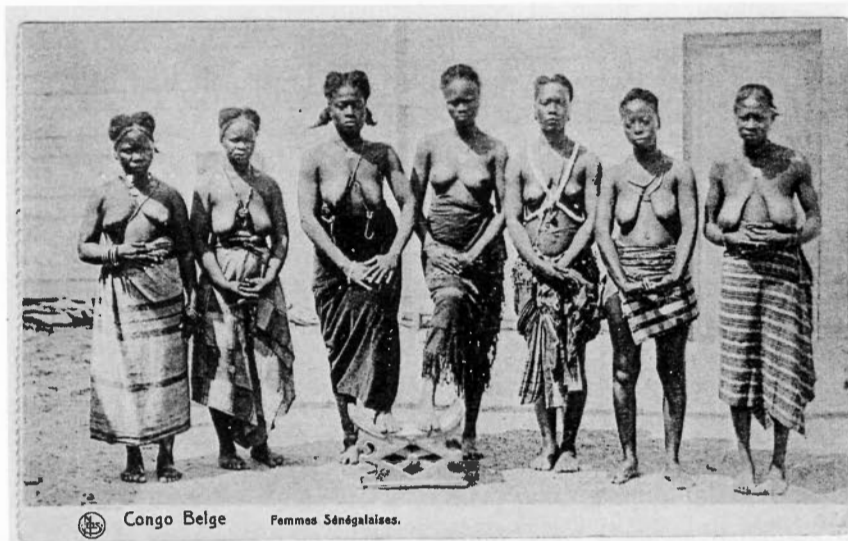
Le 20 – 3 – 12

Meilleures amitiés à toute la famille et aux connaissances. Marcel Desruelle.

Le 20 - 3 - 12

Recevez les meilleurs amitiés de Marcel Desruelle.

Het kaartje van 20 maart 1912 uit Congo waarop zeven Senegalese vrouwen staan te pronken, kreeg als bijgevoegde tekst:

Beste groeten aan de geachte familie Nuyts en aan de vrienden. Marcel Desruelle.

Voor zijn laatste schrijven, enkel met zijn handtekening, gebruikte Marcel een postkaart met voorgedrukte zegel. Zij werd afgestempeld op 21 september 1913 in Basankusu en op 28 september september in Leopoldville.

Tussen zijn eerste en zijn laatste schrijven lag een tijdsspanne van twee jaar en negen maanden.

Een andere koloniaal was J. Nauwelaerts. Van hem is één postkaart bewaard gebleven. Een foto van het aangelegde park van de Algemene Gouverneur toont aan dat sommige Belgen het land op een westerse manier trachtten in te richten. Klassieke standbeelden waaronder Diana, de Romeinse godin van de jacht, staan in het midden van mooi aangelegde prieeltjes. De kaart werd gepost in Boma op 11 december 1913. Nauwelaerts deed de beste wensen uit de Congo.

De laatste koloniaal die hier ter sprake komt is Antoine Vermeir. Hij was een voetballer van de eerste generatie bij voetbalclub Berchem Sport^{2[1]}. Vanaf het seizoen 1909-10 speelde hij mee in het eerste elftal. Voordien had hij reeds zeven seizoenen voor Beerschot gespeeld. Met zijn ervaring gaf hij de ploeg meer slagkracht.

Op de keerzijde van het kaartje van 21 augustus 1911 herinnerde Antoine Vermeir Jozef Janssens eraan dat hij de pomp (om de voetbal op te pompen) ook niet mocht vergeten.

In 1911 verliet Antoine de ploeg en vertrok als koloniaal naar Belgisch Congo. Tijdens zijn verblijf in de kolonie correspondeerde hij geregeld met mensen uit de Berchemse sportwereld. Van hem bleven niet enkel de prent- en postkaarten, die hij naar het Brouwershuis stuurde, bewaard. Hij correspondeerde ook met voorzitter Jozef Janssens en met Irène Somers, mogelijk familie van medestichter Gustaaf Somers. Die kaartjes zijn ook terecht gekomen in de verzameling Van Bulck - Janssens. In Antoinettes schrijven kwam de voetbalclub en haar entourage geregeld aan bod.

Antoine Vermeir vertrok in januari 1911 met de Congoboot naar Belgisch Congo. De boot meerde eerst aan in Santa Cruz in Teneriff. Onze passagier schreef een eerste prentkaart naar Louise Nuyts. Daarop staan een rij dansende zwarte meisjes en onderaan zijn sierlijke handtekening. Op de keerzijde is de postzegel afgeweekt. Enkel de stempel met vermelding van het land en de stad van afzending bleef bewaard. Vermits

2[1] BOHRER K. 100 jaar Berchem Sport. A ntwerpen, 2007, 184 blz.

onze koloniaal in spé toen nog geen voet op Afrikaanse bodem had gezet, veronderstellen we dat hij zijn kaartje op de boot had gekocht.

Op 29 januari 1911 kwam de boot aan in Grand Bassan in Ivoorkust. Antoine zette er voor het eerst voet op Afrikaanse bodem. Hij spoedde zich om ter plaatse een kaartje te kopen en te versturen naar voorzitter Jozef Janssens, Statiestraat 59 te Berchem. Vooraan toont de kaart een dorpje aan de kust. Daar plakt ook een postzegel van 10 cent uit Côte d'Ivoire. Het kaartje kreeg op 13 februari een aankomststempel in Antwerpen.

Toen de boot eindelijk in Congo aankwam, maakte hij wat meer werk van zijn correspondentie. Hij schreef naar Jozef Janssens een voorgedrukte Carte postale van de Union Postale Universelle. De kaart begint met de vermelding: *Boma, datum weet ik niet.* Maar de kaart werd in Boma afgestempeld op 4 februari 1911 en in Antwerpen op 6 maart 1911.

Zijn eerste ervaringen verwoordde hij als volgt:

Beste vriend Jos

Deze om U te laten weten alsdat ik hier goed gezond aangekomen zijn, niet tegenstaande ik eene slechte reis gehad heb. Al hetgeen ik u zeggen kan dat is dat het hier verduveld warm is en dat men nu zweet zonder football te spelen. Dat wilt niet zeggen dat men hier geen football speelt, dat niet want hier in Boma en Matadi wordt veel gespeeld en dat is enkel van 5 tot 7 uren s' avonds. Ik heb zelf al mede gespeeld.

Ik zijn hier al 14 dagen en ik blijf er hier nog 8 en dan vertrek ik naar Kinchassa.

Beste vriend Jos doet de complementen aan uw broeder en aan al de mannen en vergeet Jefke Hellings niet en laat mij a.u.b. weten hoe het met mijn geliefd Berchem sport gaat. Al mijn beste wenschen aan het bestuur van Berchem Sport. Beste vriend, ik zal U binnen 3 maanden enen brief laten volgen met postzegels hetgeen gij mij gevraagd hebt.

Ontvang de beste groeten van Antoine Vermeir.

Adres: Agent de la Congo Trading Compagny, Kinchassa, Congo Belge.

Opmerkelijk is wel dat Antoine voor dezelfde firma werkte als Marcel Desruelle. Die vertrok in de zomer 1910, een half jaar vroeger.

Onze nieuwbakken koloniaal zond op 9 februari 1911 een prentkaart vanuit Matadi. Vooraan staat een foto van de *Musique de la force armée à Tumba*. De fanfare bestaat blijkbaar uit 19 zwarte muzikanten en één blanke.

Wordt vervolgd.

Uw lidgeld is onze steun!

BEDENKINGEN NA EEN WANDELING DOOR DE ZUIDELIJKE ZURENBORGWIJK.

Door John Truyts

Een weinig geschiedenis

Ik was al in geen tien jaar in deze buurt meer geweest.

Ik dacht: Wat kan er in zo weinig tijd wijzigen? Welnu, nu weet ik het wel: zéér veel !

Veel Antwerpenaars schuwen deze buurt. Ze zou overkomen als opzichtig, onpraktisch en uitgeleefd. Maar bouwkundig gezien, zeggen de kenners, is ze even mooi en interessant als het oude Antwerpen. Maar ja ik geef het toe dat er te weinig, zeg maar geen winkels of cafés zijn, zo schaars als klavertje vier.

In de laatste decennia van de 19e eeuw had de stad een grote nood aan ruimte. De ontwikkeling van de spoorwegen, nog in de kinderschoenen, had hier twee stations neergezet op korte afstand: het Ooststation in Borgerhout en het Berchem Station. De buurtspoorwegen hadden ook nog vlak achter het Ooststation hun eindpunt van de lijn naar Turnhout en Hoogstraten. De nieuwe militaire verdedigingsgordel van Brialmont met zijn forten, poorten, kazematten en kazernes, ook de vestings-grachten, nu allemaal verdwenen voor de Singel en de diepliggende Ring, vormden een nieuwe stadsgrens met heel veel ruimte voor woon-invulling.

In die tijd was het enige bouwsel in die buurt het "Hof van zurenborg" Het lag waar nu zo ongeveer de rotonde ligt op de Cogels-Osylei. Het hof was al lang geen landbouwhoeve meer wegen te zure grond. De eigenaars Baron Cogels en zijn schoonbroer Osy exploiteerden het als hof van

plaisantie waar de Sinjoor met zijn kroost van de buitenlucht genoot in het week-end .

Samen met andere groot grondbezitters a.d.z. Notebohm, Legrelle, e.a. hoopten Cogels en Osy op een industrieel oosterse wijk van Antwerpen. Dit lukte echter slechts gedeeltelijk.

De tramlijn (paardentram) bouwde de nog bestaande tramhanger voor de bestaande lijn Grote Markt – Hof van Zurenborg.

En dan was er nog de Gasfabriek (1881) Deze bleef tot in 1931 in volle werking. Ze zou eerst in de 90^e jaren worden afgebroken.

De plannen der grondeigenaars leden aan een gebrek aan interesse. Dan lieten de promotors maar een uitgebreid stratenplan goedkeuren, waarop de "Cie de construction du Quartier de l'est" burgershuizen zou bouwen ten noorden b-van de spoorlijn een meer sjiekere wijk ten zuiden daarvan voor de beterbedeelden. De Compagnie zorgde voor architecten, bouwheren, werklieden en het materiaal.

Waren in de noordelijke wijk de huizen omzeggens allemaal identiek achter de gevel, dan werd in het zuidelijke deel wel afwijkingen toegestaan maar moesten de plannen toch een goedkeuring na controle hebben, alvorens gestart werd met het bouwen.

Ingang van de Velodroom 1895-1909
Archief Heemkundige Kring

Ondertussen was naast de gasfabriek waar nu de Velodroomstraat ligt een volledig in hout opgerichte wielervedbaan opgebouwd. Fietsen was de nieuwe sport en al gauw zeer populair. Twintig jaren lang kon sportief Antwerpen hier hun plaatselijke zeer goede "coureurs" komen aanmoedigen in hun strijd tegen andere landelijke cracks als Rikske Luyten of Van der Stuyft. Als onze Chareltje Verbiest afrekende met flying dutchman, Jaap Eden of met

de Fransman Garin, dan hoorde men het gejuich tot in de Berchemse statiestraat. Verbiest reed hier zijn fameus wereldrecord van 87,130 km per uur achter dernies. Er waren zelfs koersen met tandems of per 3 of 4 op een fiets. Wst ge dat op het grasveld van de piste den F.C. Antwerp zijn eerste voetbalmatchen heeft gespeeld?

Wegens het succes van de sjieke huizen moest de velodroom in 1914 worden afgebroken om te worden heropgebouwd in de Groenenhoek zo ongeveer op de plaats waar nu het Apolloplein ligt. Het werd echter aldaar geen succes.

Merkwaardig is ook dat het enige sjieke café het "Grand Café Cogels" was, met een groot terras met een glazen luifel overkoepeld. Daar kwamen elke dag de rijke heren, zwaarbesnord, met wandelstok en bolhoed of 'Tits', in de voorradige dagbladen naar hun beursnoteringen zoeken. 'See the picture'? In 1960 werd het café afgebroken en kwam er een tankstation, dat ondertussen ook al ter ziele is gegaan. Nu beproeft er iemand een horecabedrijfje, maar heeft er nog veel werk aan.

Eerst in 1912 werd Zuid-Zurenborg door Antwerpen omgeruild met Berchem voor een aantal percelen groen; het Nachtegalenpark, het Middelheim en park den Brandt.

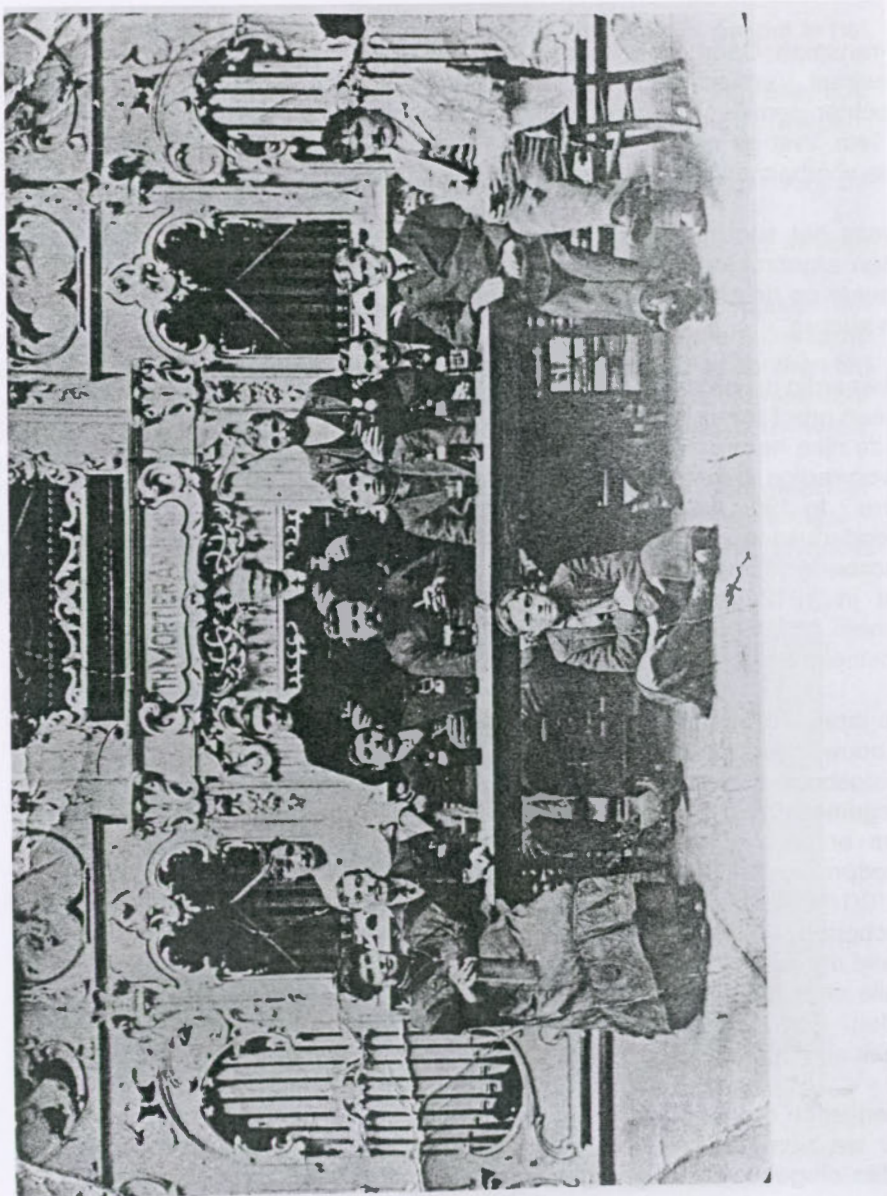
In de jaren '70 was deze buurt zo deerlijk verouderd en verpauperd dat er een bouwproject werd uitgekend om de gehele driehoek plat te leggen en er flatgebouwen op te richten naast een winkelcentrum. Een soort oerwijnegemcentrum. Daarover ontstond er een zware polemiek. Uiteindelijk kwam er reactie van Minister Van Mechelen die naar een versnelde procedure van "klassering" leidde. Eerst noemde men de buurt "Stadszicht" op 10/1/1981, daarna op 19/5/1983 werden zowat 180 panden als "beschermde monument" benoemd en in 1984 kwam de promotie als "levend museum".

Of alle eigenaars zich met deze afloop gelukkig voelden, laten wij in het midden. Feit is dat ondertussen een flink gesubsidieerd vernieuwingspolitiek aan de gang is.

Ondertussen blijven duizenden toeristen ons stukje Berchem fotograferen. Maar we zien intussen ook hoe de kelderkeukens in de Cogels Osylei worden omgebouwd tot garages en de mooie tuintjes verliezen daardoor ook hun gesmede hekken en worden veranderd in stenen opritten ..

Ik vraag me af hoe ze dit gedaan krijgen ondanks de "beschermingswet" Ze komen nog, de toeristen, maar hoelang nog?

Wordt vervolgd.

Dansorgel in café op de Hoge Weg
Wie heeft dit nog geweten? – Welke café was dat?

HARRY'S BOEKENBAK

in- en verkoop van 2e handsboeken

Statiestraat 67 2600 Berchem
Tel. 03/218.69.74

Open ma: 13.00 - 18.00 uur
di-zat: 9.30 - 18.00 uur

COPYMATIC

*topkwaliteit in fotokopie • planafdruk
handelsdrukwerk • zetwerk
kleurkopies • volledige afwerking
T-shirt bedrukking vanaf 1 stuk*

DIKSMUIDELAAN 211 - 2600 BERCHEM

Tel & Fax : 03 / 239 68 14

E-mail: info@copymatic.be

Luxe droogkuis
Wassenij
Tapijtreinigig
Zetelreiniging (textiel en leder)
Nieuwwas gordijnen en draperies

Discount droogkuis
Uitgebreide zelfwassenij
Daim- en Lederreiniging
Donsdekens
Herstel atelier

Ferdinand Coosemansstraat 150

Elkestraat 21

2600 Berchem

Tel: 03 / 230.18.40

www.hairfusion.be

Berchem - Deurne - Lint - Merksem - Mortsel - Wilrijk